

Speranța se naște din credință și se manifestă prin iubire[□]

I. Iisus-Hristos – izvorul speranței

Tema propusă de Conferința Bisericilor Europene pentru cea de a XIII-a Adunare Generală: „*Chemați la o singură speranță în Hristos*” este cât se poate de potrivită pentru perioada prin care trece astăzi atât această organizație, cât și toate Bisericile din Europa. În vremurile acestea de criză financiară, de căutare a unor noi soluții pentru ieșirea din atâtea impasuri, creștinii trebuie să reflecteze împreună la ceea ce înseamnă pentru ei speranța în Hristos, sau, mai bine zis, cum pot ei mai bine să-și armonizeze speranțele lor cu speranța cea una în Iisus Hristos, Domnul nostru.

În scrierile Noului Testament, speranța creștină este descrisă ca fiind „o speranță mai bună”, prin care ne apropiem de Dumnezeu (cf. Evrei 7, 19). Această speranță mai bună este identificată, de fapt, de Sfântul Apostol Pavel, cu Hristos Însuși – „*Speranța noastră*” (cf. I Timotei 1, 1; Coloseni 1, 27).

Iisus Hristos este Speranța noastră deoarece El este deodată Dumnezeu desăvârșit și om deplin. El este Cel prin care „*toate s-au făcut; și*

---

* Alocuțiunea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, susținută în cadrul celei de a XIII-a Adunări Generale a KEK, Lyon, 16 iulie 2009.

fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut” (Ioan 1, 3); „toate s-au făcut prin El și pentru El. El este mai înainte decât toate și toate prin El sunt așezate... El este începutul, întâiul născut din morți, ca să fie El cel dintâi întru toate. Căci în El a binevoit (Dumnezeu) să sălășluiască toată plinirea. Și printr-Însul toate cu Sine să le împace, fie cele de pe pământ, fie cele din ceruri, făcând pace prin El, prin sângele crucii Sale” (Coloseni 1, 16-20).

Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu arătată către noi, **este Speranța noastră pentru că El este „Chipul lui Dumnezeu Cel nevăzut” (Coloseni 1, 15), Creatorul, Proniatorul și destinația ultimă a lumii și a existenței create.** El este Fiul lui Dumnezeu Cel Unul născut, întrupat pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire, după cum afirmă Sfântul Evanghelist Ioan, *„atât de mult a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică” (Ioan 3, 16).*

Iisus Hristos, Creatorul și Mântuitorul lumii, **este Speranța noastră pentru că prin El avem viață** (cf. I Ioan 4, 9), Cuvântul lui Dumnezeu fiind trimis în lume de către Tatăl pentru ca lumea *„viață să aibă și încă din belșug” (Ioan 10, 10).* Sfântul Apostol Pavel spune că *„viața noastră este ascunsă cu Hristos întru Dumnezeu” (Coloseni 3, 3),* iar cei ce nu sunt în Hristos, sunt *„lipsiți de nădejde și fără de Dumnezeu” (cf. Efeseni 2, 12).*

Iisus Hristos, *„Lumina lumii” (Ioan 8, 20), este Speranța noastră pentru că El este Adevărul suprem și veșnic (cf. Ioan 14, 6), Cel ce ieri și azi și în veci este Același (cf. Evrei 13, 8),* iar cuvântul Său este *cuvântul adevărului (cf. Ioan 17, 17; I Tim. 2, 15).*

Iisus Hristos, Biruitorul păcatului, al morții și al iadului, **este Speranța noastră pentru că El este Pacea noastră, Cel ce a împăcat pe om**

cu Dumnezeu (cf. Efeseni 2, 14), prin El având toți *apropiere către Tatăl, într-un Duh* (cf. Efeseni 2, 18).

Iisus Hristos, Miluitorul și Binefăcătorul nostru, **este Speranța noastră pentru că El a asumat firea umană, a curățit-o, a sfințit-o și a ridicat-o în slavă, în intimitatea iubirii veșnice a Preasfintei Treimi.** Hristos-Domnul este *Ușa* care ne conduce în interiorul vieții și al comuniunii dumnezeiești, *Ușa* prin care dacă va intra cineva se va mântui (cf. Ioan 10, 9). De aici și legătura intimă dintre speranță și mântuire afirmată în mod repetat de Noul Testament: „*prin speranță ne-am mântuit*” (Romani 8, 24), căci „*oricine și-a pus în El speranța, acesta se curățește pe sine, așa cum Acela curat este*” (I Ioan 3, 3).

În învățăturile și faptele lui Iisus Hristos se arată taina iubirii smerite și atotputernice a Presfintei Treimi pentru om și posibilitatea omului de a participa la viața veșnică a Preasfintei Treimi. În legătură cu aceasta, Sfântul Apostol Pavel spune că prin Hristos, Cel răstignit și Înviat, Dumnezeu „*împreună cu El ne-a sculat și împreună ne-a așezat întru ceruri, în Hristos Iisus*” (Efeseni 2, 6). De aceea, pentru toți cei ce prin El au crezut în Dumnezeu, spune și Sfântul Apostol Petru, El este „*speranța noastră în Dumnezeu*” (cf. I Petru 1, 21).

Întemeiați fiind pe promisiunea divină, conform căreia: „*credincios (fidel) este Dumnezeu, prin Care ați fost chemați la împărtășirea cu Fiul Său Iisus Hristos, Domnul nostru*” (I Corinteni 1, 9), creștinii, cu smerenie, trebuie să-și pună toată speranța în iubirea infinită a lui Hristos, întrucât Dumnezeu celor smeriți le ajută, dăruindu-le harul Său (cf. Pilde 3, 34). După cuvintele Sfântului Apostol Pavel, creștinii sunt cei ce „*mai înainte au nădăjduit în*

Hristos” (Efeseni 1, 12), fiind pecetluiti cu făgăduința Sfântului Duh (cf. Efeseni 1, 13). Această speranță în Hristos, în care și prin care Dumnezeu Se autocomunică sau Se autodăruiește omului, este, de asemenea, o garanție că în El, în Hristos, „*toți vor învia*” (I Corinteni 15, 22).

Credința în Dumnezeu este întărită prin nădejdea Evangheliei (cf. Coloseni 1, 23) și pusă în practică prin dragostea cu care omul răspunde dragostei necondiționate a lui Dumnezeu, ca și prin dragostea față de aproapele. În prima sa epistolă către tesaloniceni, Sfântul Apostol Pavel subliniază foarte bine legătura dintre credință, nădejde și dragoste, vorbind despre “*lucrul credinței voastre și de osteneala iubirii și de stăruința speranței voastre în Domnul nostru Iisus Hristos*” (I Tesaloniceni 1, 3). Potrivit Sfântului Maxim Mărturisitorul, cunoașterea lui Dumnezeu este credința vie care dă naștere speranței, iar speranța naște dragostea.

Speranța creștină crește și aduce roade prin cooperarea omului cu Dumnezeu. Speranța este dar făcut de Dumnezeu ființei umane, însă un dar care trebuie cultivat. De aceea, *creștinul are datoria de a lupta în această viață împotriva a tot ceea ce-l poate împiedica să împlinească voia lui Hristos*. Însuși Mântuitorul nostru Iisus Hristos a arătat, prin cuvintele Sale și prin viața Sa, că în lumea căzută, marcată profund de păcat, de patimi egoiste, de lucrare demonică și de moarte, este greu, dar nu imposibil, ca omul să trăiască potrivit vocii lui Dumnezeu, Care dorește eliberarea omului de păcat și de moarte și dobândirea vieții și fericirii veșnice.

Ispitele cu care s-a confruntat Iisus în pustie (cf. Matei 4, 4), și anume: *lăcomia materială (problema economică), obsesia afirmării de sine egoiste (problema slavei deșarte), pofta de a stăpâni lumea aceasta (problema politică)*, aceste ispite,

numite de Sfântul Maxim Mărturisitorul "ispitele plăcerii", sunt o constantă a luptei spirituale a creștinului în lumea aceasta materială, care tinde permanent să se substituie Creatorului și să devină idol (cf. Romani 1, 23). Din vocația ei de a fi scară către cer, prin păcat, lumea materială tinde să devină poartă către infern; din fereastră către Dumnezeu, lumea materială tinde să devină zid opac de izolare. Dar toate ispitele enumerate mai sus au fost respinse de Iisus, arătând că *"nu numai cu pâine va trăi omul, ci și cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu"* (Matei 4, 4). Omul nu poate exista doar ca ființă biologică, întrucât el este ființă teologică, creată după chipul lui Dumnezeu, care se hrănește din relația lui de viață și iubire cu Dumnezeu. *Nădejdea sau bogăția slavei moștenirii Lui* (cf. Efeseni 1, 18) la care a fost chemat omul este, de fapt, comuniunea cu El, Persoană veșnică, comuniune care începe în Biserica Sa și se desăvârșește în Împărăția lui Dumnezeu (cf. I Corinteni 15, 19).

Patima egoistă de a stăpâni sau domina lumea terestră, de a face domenii, imperii și paradisuri din lumea materială limitată și trecătoare, este, de fapt, o pervertire sau o deviere a dorinței omului după iubirea și bogăția infinită a lui Dumnezeu; această deviere este – după cum spunea Maurice Blondel – *"căutarea pătimașă a infinitului în lucrurile finite"*. Numai folosită în stare de rugăciune și de recunoștință față de Dumnezeu-Creatorul, lumea creată devine limbaj multiplu sau dialog pluriform al omului cu Dumnezeu și al oamenilor întreolaltă. *Iar aceasta este posibil în măsura în care creștinul are în el Duhul lui Hristos, este mărturisitor și următor lui Hristos*, în sensul că gândește, trăiește și se luptă în lumea aceasta așa cum a învățat, a trăit și a luptat Iisus Hristos, Domnul nostru. În acest sens,

viața creștină este în primul rând luptă duhovnicească, răstignire a patimilor egoiste și biruință a iubirii smerite asupra egoismului, pentru a trăi viața în comuniune de iubire fraternă, nu în confruntare egoistă, după îndemnul Sfântului Apostol Pavel care zice: *“cei ce sunt ai lui Hristos Iisus și-au răstignit trupul împreună cu patimile și cu poftetele. Dacă trăim în Duhul, în Duhul să și umblăm. Să nu fim iubitori de mărire deșartă, supărându-ne unii pe alții și pizmuindu-ne unii pe alții”* (Galateni 5, 24-26).

Lupta credinciosului în lume cu lăcomia de avere și de bani, cu dorința de stăpânire și de superioritate față de alții este mai mult decât un exercițiu moral, ea este o luptă spirituală în care se face experiența concretă a speranței că numai cu ajutorul lui Dumnezeu putem birui păcatul din natura umană și faptele răului sau duhurile răutății: *“Căci lupta noastră nu este împotriva trupului și a sângelui, ci împotriva începătoriilor, împotriva stăpâniilor, împotriva stăpânitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutății, care sunt în văzduh. Pentru aceea, luați toate armele lui Dumnezeu, ca să puteți sta împotriva în ziua cea rea, și, toate biruindu-le, să rămâneți în picioare”* (Efeseni 6, 12-13). Iar aceste arme sunt: platoșa dreptății; Evanghelia păcii; pavăza credinței; coiful mântuirii și sabia Duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu (cf. Efeseni 6, 14-17). În plus, Sfântul Apostol Pavel ne îndeamnă zicând: *“faceți în toată vremea, în Duhul, tot felul de rugăciuni și de cereri, și întru aceasta priveghind cu toată stăruința și rugăciunea pentru toți sfinții”* (Efeseni 6, 18).

Greutatea luptei creștinului în lume este compensată de bucuria biruinței pe care o aduce harul lui Dumnezeu în cei care-L iubesc pe Hristos și această bucurie este întărită prin nădejdea în Hristos. De aceea, tensiunea dintre fragilitatea

sau neputința firii umane, pe de o parte, și puterea harului lucrător în creștinii luptători care ține trează speranța biruinței, pe de altă parte, a fost descrisă de același Apostol, teolog al speranței și păstor al Bisericii universale în cuvintele: *“Avem comoara aceasta în vase de lut, ca să se învedereze că puterea covârșitoare este a lui Dumnezeu și nu de la noi, În toate pătimind necaz, dar nefiind striviți; lipsiți fiind, dar nu deznădăjduiți; prigoniți fiind, dar nu părăsiți; doborâți, dar nu nimicți; purtând totdeauna în trup moartea lui Iisus, pentru ca și viața lui Iisus să se arate în trupul nostru”* (II Corinteni 4, 7-10). Când omul încetează de a fi luptător împotriva păcatului ca existență egoistă individuală și colectivă, el nu mai poate fi în mod deplin și constant un smerit iubitor de Dumnezeu și de oameni, nici un promotor curajos al speranței evanghelice. Criza de speranță a omului secularizat se vede azi mai ales în practica suicidului, eutanasiei, avortului, drogurilor, violenței domestice și sociale și în alte forme ale disperării și dezorientării spirituale.

Cu toate acestea, orice rugăciune și orice acțiune de solidaritate socială cu cei defavorizați este izvor de nădejde, de umanizare și de sfințire.

II. Conferința Bisericilor Europene - un apel pentru o mărturie și slujire comună a speranței evanghelice

La aniversarea a 50 de ani de la înființarea Conferinței Bisericilor Europene (1959-2009) constatăm că sublinierea importanței nădejdi în Hristos pentru viața Bisericilor de pe continentul nostru a fost o preocupare permanentă a acestei organizații. Nădejdea într-o lume mai dreaptă și

pașnică, inspirată din credința în Dumnezeu cel în Treime preaslăvit a fost liantul prin care Conferința Bisericilor Europene a încurajat Bisericile din Europa într-o perioadă de timp când oamenii de pe acest continent trăiau divizați în blocuri ideologice și militare antagoniste și ostile. Conferința Bisericilor Europene privește astăzi în viitor cu încrederea că nădejdea în Iisus Hristos va inspira Bisericile din Europa prin harul Duhului Sfânt și din iubirea nemărginită a Tatălui, ca să continue lucrarea lor comună întru slujirea oamenilor de astăzi.

Multe din problemele cu care se confruntă Bisericile din Europa astăzi sunt concentrate încă în procesul complex de integrare europeană. Dar integrarea europeană privită numai din punct de vedere economic, juridic, financiar sau strategico-militar nu este suficientă. Dacă rămânem numai cu aceasta, multe aspecte ale identității și capacității de dialog ale Bisericilor rămân uitate, nefolosite și poate chiar umilite. Ca atare, vorbind despre o integrare europeană autentică și reală, factorii spirituali și culturali devin foarte importanți. Factorul spiritual și în primul rând cel religios, pentru că religia este dimensiunea cea mai profundă a spiritualității umane, nu poate fi trecut cu vederea. Ne exprimăm aici bucuria că în ultimii ani instituțiile europene au arătat tot mai mult interes dimensiunii culturale a integrării europene în general, precum și față de dialogul cu Bisericile din Europa. Pe parcursul celei de a III-a Adunări Ecumenice Europene, găzduită de către Biserica Ortodoxă Română și de celelalte Biserici din România, la Sibiu, în septembrie 2007, s-au evidențiat mai multe posibilități de cooperare dintre Biserici și instituțiile europene în vederea unei lumi mai drepte și mai sigure pe continentul nostru.

Lumea întreagă este astăzi preocupată de criza economică cu care se confruntă și față de care Bisericele nu pot rămâne indiferente. Criza economică, care are la bază și o criză spirituală, aceea a lăcomiei după bani, poate însă fi convertită într-o șansă de progres, chiar dacă aceasta generează o serie întreagă de probleme sociale, pe care Bisericele nu le pot ocoli. Evanghelia arată că Iisus Hristos are o preferință pentru săraci, pentru cei suferinzi, pentru cei ce nu pot conta doar pe ei înșiși, iar Biserica, fiind Trupul tainic al lui Hristos, nu poate avea o altă atitudine. Deci, în acest context de criză economică, cooperarea Bisericilor din Estul Europei cu cele din Vestul Europei trebuie să fie una misionară, care poate aduce speranțe, pregătite de observații critice, de schimbare de atitudini, de regândire a relației dintre spiritual și material, dintre acumulare de bogăție și solidaritate cu cei săraci.

În contextul european actual, marcat de această profundă criză spirituală, există, de asemenea, o tensiune între tradiție și modernitate, o pierdere a valorilor creștine tradiționale, o dureroasă instabilitate a familiei, un conflict între generații și foarte mult agnosticism, individualism, dublat de sectarism, prozelitism și fundamentalism religios.

Deci, există o criză spirituală, pentru că secularismul (ca atitudine de construire a societății și a vieții persoanei fără referință la valori transcendente eterne, ca și când Dumnezeu nu ar exista) nu rezolvă problema vieții personale și sociale. Secularismul lasă un vid care, dacă nu este umplut de creștinismul autentic, este din ce în ce mai mult umplut cu o religiozitate difuză și sincretistă, sau de o religiozitate radicală și violentă, ca reacție la indiferentismul nihilist al omului secularizat.

Constatăm că, din cauza unei deplasări masive a oamenilor dintr-o regiune într-alta, din cauza migrației, un fenomen atât de complex în Europa de astăzi, ca și urmare a căutării permanente a oamenilor de a trăi mai bine, s-au produs pe harta religioasă a Europei schimbări radicale. În contextul acesta foarte complex, care desigur este o permanentă noutate și constituie o mare provocare pentru Biserici, nu putem fi nostalgici încercând să restaurăm o Europă creștină medievală. Fiind vorba de o realitate nouă care presupune noi provocări, Bisericile trebuie să găsească împreună soluții noi pentru probleme noi. Va trebui să ne obișnuim tot mai mult cu pluralismul religios, cu respectul față de ceilalți, fără să cădem însă în relativism doctrinar sau moral. Dar cum putem păstra propria identitate, când totul se schimbă în jurul nostru? Desigur, numai cultivând și îmbogățind relația noastră cu Iisus Hristos, *Cel ce ieri și azi și în veci este Același* (cf. Evrei 13, 8), în Biserica Sa, Trupul Său tainic.

În general, societatea europeană de astăzi - adesea, mai mult indiferentă decât necredincioasă - are nevoie de Biserică, întrucât are nevoie de vindecare și de comuniune spirituală. Are nevoie de vindecare tocmai pentru că identifică libertatea persoanei cu individualismul egoist și cu posesia lucrurilor limitate și trecătoare; or, viața omenească nu se poate construi temeinic și constant pe vidul spiritual al uitării de Dumnezeu și de vocația cerească sau transcendentă a persoanei umane. Fără perspectivă spirituală sau metafizică, viața umană se reduce repede la « matematică », și anume, număr de indivizi robotizați și cantități de produse finite, pentru scopuri bine definite, dar trăind într-o lume închisă în sine, autosuficientă.

Pe de altă parte, viața creștină adevărată nu se mulțumește doar cu convingerea că Dumnezeu există undeva în cer; ea se realizează ca gustare sau experiență vie a prezenței lui Hristos în cei care-L iubesc pe El, Evanghelia și Biserica Sa. Să ne aducem aminte că Evanghelia după Matei se termină cu cuvintele Mântuitorului Iisus Hristos pe care le-a rostit înainte de a se înălța la cer: *“Iată, Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacurilor”* (Matei 28, 20).

Încredințați de această promisiune, să ne punem nădejdea în El, Care ne va lumina cu Duhul Său cel Sfânt pentru a simți iubirea lui Dumnezeu Tatăl și pentru a binevesti lumii Evanghelia iubirii lui Dumnezeu pentru întreaga omenire, pentru toate popoarele și pentru toate persoanele umane.

† DANIEL
Patriarhul României

L'espérance naît de la foi et se manifeste par l'amour[□]

I. Jésus-Christ – la source de l'espérance

Le thème proposé par la Conférence des Eglises Européennes pour sa XIIIe Assemblée Générale: „Appelés à une seule espérance en Christ”, est parfaitement adéquat à la période que traversent aujourd'hui tant cette organisation que toutes les Eglises d'Europe. En ces temps de crise financière, où l'on est en quête de solutions pour sortir de tant d'impasses, les chrétiens doivent méditer ensemble à ce que signifie pour eux l'espérance en Christ, ou plutôt à la manière d'harmoniser leurs espérances à l'espérance unique en Jésus Christ notre Seigneur.

Dans les livres du Nouveau Testament, l'espérance chrétienne est décrite comme étant „une espérance meilleure”, par laquelle nous nous rapprochons de Dieu (cf. Hé 7, 19). Cette espérance meilleure est, en fait, identifiée par l'Apôtre Paul au Christ Lui-Même – „Notre espérance” (cf. I Tm 1, 1; Col 1, 27).

Jésus Christ est notre Espérance, car Il est à la fois Dieu parfait et homme parfait. Il est Celui par Qui „tout a été fait; et rien de ce qui a été fait n'a été fait sans Lui” (Jn 1, 3); «tout est créé par Lui et pour Lui. Il est, Lui, par devant tout; tout est maintenu en Lui... Il est le commencement, premier-né

---

* Allocution de Sa Béatitude Daniel, le Patriarche de l'Eglise Orthodoxe Roumaine, soutenue lors de la XIIIe Assemblée Générale de la KEK, Lyon, le 16 Juillet 2009.

d'entre les morts, afin de tenir en tout, Lui, le premier rang. Car il a plu à Dieu de faire habiter en Lui toute la plénitude et de tout réconcilier par Lui et pour Lui, et sur la terre et dans les cieux, ayant établi la paix par le sang de Sa croix" (Col 1, 16-20).

Jésus Christ, l'amour manifeste de Dieu pour nous, est notre Espérance, car Il est „*l'Image du Dieu invisible*" (Col 1, 15), le Créateur, le Prôniateur et le but ultime du monde et de l'existence créée. Il est le Fils de Dieu, le Monogène, Qui S'est fait chair pour nous et pour notre salut, comme nous enseigne Saint Jean l'Évangéliste „*Dieu a tant aimé le monde qu'Il a donné Son Fils unique pour que tout homme qui croit en Lui ne périsse pas, mais ait la vie éternelle* " (Jn 3, 16).

Jésus Christ, le Créateur et le Sauveur du monde, **est notre Espérance car nous vivons par Lui** (cf. I Jn 4, 9), le Verbe de Dieu étant envoyé dans le monde par le Père pour que le monde „*ait la vie et qu'il l'ait en abondance*" (Jn 10, 10). L'Apôtre Paul dit que „*notre vie est cachée avec le Christ en Dieu*" (Col 3, 3), et ceux qui ne sont pas en Christ sont „*sans espérance et sans Dieu*" (cf. Ep 2, 12).

Jésus Christ, „*la Lumière du monde*" (Jn 8, 20), **est notre Espérance, car Il est la Vérité suprême et éternelle** (cf. Jn 14, 6), *Celui qui est le même hier et aujourd'hui* (cf. Hé 13, 8), et Sa parole est *la parole de vérité* (cf. Jn 17, 17; I Tm 2, 15).

Jésus Christ, le Vainqueur du péché, de la mort et de l'enfer, **est notre Espérance, car Il est notre paix, Celui qui réconcilia l'homme avec Dieu** (cf. Ep 2, 14), *et c'est grâce à Lui que, dans un seul Esprit, nous avons tous l'accès auprès du Père* (cf. Ep 2, 18).

Jésus Christ, notre Bienfaiteur miséricordieux, **est notre Espérance, car Il a assumé la nature humaine, l'a purifiée, l'a sanctifiée et l'a glorifiée, l'élevant jusqu'à l'intimité de l'amour éternel de la Très Sainte**

Trinité. Le Christ Seigneur est *la Porte* par laquelle on entre à l'intérieur de la vie et de la communion divine, la *Porte* par laquelle si quelqu'un entre, il sera sauvé (cf. Jn 10, 9). De là, le lien intime entre espérance et salut, si souvent affirmé dans le Nouveau Testament: „*c'est par l'espérance que nous avons été sauvés*” (Rm 8, 24), car „*quiconque fonde sur Lui une telle espérance se rend pur comme Lui, Jésus, est pur*” (I Jn 3, 3).

Les enseignements et les actes de Jésus Christ manifestent le mystère de l'amour humble et tout puissant de la Très Sainte Trinité pour l'homme et la possibilité de l'homme de participer à la vie éternelle de la Très Sainte Trinité. A cet effet, Saint Paul dit que, par le Christ crucifié et ressuscité, Dieu « *avec Lui, Il nous a ressuscités et fait asseoir dans les cieux en Jésus Christ*” (Ep 2, 6). C'est pour cela que, nous enseigne Saint Pierre, pour tous ceux qui, par Lui, ont cru en Dieu, Il est „*notre espérance en Dieu*” (cf. I P 1, 21).

Fondés sur la promesse divine, selon laquelle: „*Il est fidèle, le Dieu qui vous a appelés à la communion avec Son Fils Jésus Christ, notre Seigneur*” (I Co 1, 9), les chrétiens, en toute humilité, doivent mettre leur espérance en l'amour infini du Christ, car Dieu accorde Sa faveur aux humbles en leur donnant Sa grâce (cf. Pr 3, 34). Selon l'Apôtre Paul, les chrétiens sont „*ceux qui ont d'avance espéré en Christ*” (Ep 1, 12), étant marqués du sceau de l'Esprit promis (cf. Ep 1, 13). Cette espérance en Christ, en qui et par qui Dieu se communique ou Se donne Lui-même à l'homme, est aussi une garantie qu'en Lui, en Christ, „*tous seront ressuscités*” (I Co 15, 22).

La foi en Dieu est fortifiée par l'espérance de l'Évangile et mise en pratique par l'amour avec lequel l'homme répond à l'amour inconditionnel de Dieu, de même que par l'amour du prochain. Dans sa première épître aux Thessaloniens, Saint Paul souligne clairement le rapport entre foi, espérance et amour, en parlant de “*votre foi active, de votre amour qui se met en peine et de votre persévérante espérance en notre Seigneur Jésus Christ*” (I Th

1, 3). Selon Saint Maxime le Confesseur, la connaissance de Dieu est *la foi vivante qui donne naissance à l'espérance, et de l'espérance naît l'amour*.

L'espérance chrétienne grandit et donne des fruits par la coopération de l'homme avec Dieu. L'espérance est un don fait par Dieu à l'être humain, mais un don qui doit être cultivé. C'est pour cela que **le chrétien a le devoir de lutter dans cette vie contre tout ce qui pourrait l'empêcher d'accomplir la volonté du Christ**. Le Christ Lui-même a montré par Ses paroles et par Sa vie, que dans le monde déchu, profondément marqué par le péché, par les passions égoïstes, par les œuvres démoniaques et par la mort, il est difficile, mais non impossible, que l'homme vive selon la volonté de Dieu, Qui veut que l'homme soit délivré du péché et de la mort et acquière la vie et le bonheur éternel.

Les tentations auxquelles Jésus fut confronté dans le désert (cf. Mt 4, 4), à savoir: *la cupidité (la question économique), l'obsession de l'affirmation égoïste de son propre moi (la question de la vaine gloire), le désir de dominer ce monde (la question politique)*, toutes ces tentations, que Saint Maxime nomme "les tentations du plaisir", sont une constante du combat spirituel du chrétien dans ce monde matériel, qui tend en permanence à se substituer au Créateur et à devenir idole (cf. Rm 1, 23). De sa vocation d'être échelle vers le ciel, le monde matériel tend à devenir porte de l'enfer; de fenêtre vers Dieu, le monde matériel tend à devenir mur opaque de séparation. Mais toutes ces tentations ont été réfutées par Jésus, qui nous a montré que *"ce n'est pas seulement de pain que l'homme vivra mais de toute parole sortant de la bouche de Dieu"* (Mt 4, 4). L'homme ne peut pas exister seulement comme être biologique, puisqu'il est un être théologique, créé à l'image de Dieu, qui se nourrit de sa relation de vie et d'amour avec Dieu. *L'espérance ou la richesse de Sa gloire, de Son héritage* (cf. Ep 1, 18) à laquelle l'homme est appelé est en fait la communion avec Lui, Personne éternelle, communion

qui commence dans Son Eglise et parvient à la perfection au Royaume de Dieu (cf. I Co 15, 19).

La passion égoïste de dominer le monde terrestre, de bâtir des empires, des paradis dans ce monde matériel limité et passager est en fait une perversion ou une déviation de l'aspiration humaine à l'amour et à la richesse infinis de Dieu; cette déviation est, comme disait Maurice Blondel, *„la quête passionnée de l'infini dans les choses finies”*. Ce n'est qu'en l'abordant en état de prière et de reconnaissance envers Dieu-le Créateur que le monde créé devient langage multiple ou dialogue pluriforme de l'homme avec Dieu et des hommes entre eux. *Et cela est possible dans la mesure où le chrétien a en lui l'Esprit du Christ*, où il confesse et suit le Christ, dans le sens qu'il pense, qu'il vit et lutte dans ce monde comme a vécu, a enseigné et a lutté Jésus Christ notre Seigneur. Dans ce sens, la vie chrétienne est avant tout combat spirituel, crucifixion des passions égoïstes et triomphe de l'amour d'autrui sur l'égoïsme, afin que la vie soit vécue en communion d'amour fraternel et non en confrontation, selon l'exhortation de l'Apôtre Paul, qui dit: *“ceux qui sont au Christ ont crucifié la chair avec ses passions et ses désirs. Si nous vivons par l'Esprit, marchons aussi sous l'impulsion de l'Esprit. Ne soyons pas vaniteux ; entre nous, pas de provocations, entre nous, pas d'envie ”* (Ga 5, 24-26).

Le combat du chrétien dans le monde contre la cupidité, l'esprit de domination et de supériorité, est bien plus qu'un exercice moral, c'est un combat spirituel où l'on fait l'expérience concrète de l'espérance que ce n'est qu'à l'aide de Dieu que l'on puisse vaincre le péché dans la nature humaine et les mauvaises actions ou les esprits du mal: *“Ce n'est pas à l'homme que nous sommes affrontés, mais aux Autorités, aux Pouvoirs, aux Dominateurs de ce monde des ténèbres, aux esprits du mal qui sont dans les cieux. Saisissez donc l'armure de Dieu, afin qu'au jour mauvais, vous puissiez résister et*

demeurer debout, ayant tout mis en oeuvre ” (Ep 6, 12-13). Et ces armes sont: la cuirasse de la justice; l’Evangile de la paix; le bouclier de la foi; le casque du salut et le glaive de l’Esprit, qui est la Parole de Dieu (cf. Ep 6, 14-17). De plus, Saint Paul nous conseille: “que l’Esprit suscite votre prière sous toutes ses formes, vos requêtes en toutes circonstances, employez vos veilles à une infatigable intercession pour tous les saints” (Ep 6, 18).

*La difficulté du combat du chrétien dans le monde est compensée par la joie de la victoire que la grâce de Dieu apporte à ceux qui aiment le Christ et cette joie est affermie par l’espérance en Christ. C’est pour cette raison que la tension entre la fragilité ou l’impuissance de la nature humaine, d’une part, et la force de la grâce opérante dans les chrétiens, qui tient éveillée l’espérance de la victoire, d’autre part, est décrite par le même Apôtre, théologien de l’espérance et pasteur de l’Eglise universelle, par ces paroles: “Ce trésor, nous le portons dans des vases d’argile, pour que cette incomparable puissance soit de Dieu et non de nous. **Pressés de toute part, nous ne sommes pas écrasés; dans des impasses, mais nous arrivons à passer; pourchassés, mais non rejetés; terrassés, mais non achevés; sans cesse nous portons dans notre corps l’agonie de Jésus, afin que la vie de Jésus soit elle aussi manifestée dans notre corps” (II Co 4, 7-10).** Lorsque l’homme arrête de combattre le péché en tant qu’existence égoïste individuelle et collective, il ne peut plus être, de manière plénière et constante, un promoteur courageux de l’espérance évangélique, ni aimer Dieu et son prochain en toute humilité. La crise d’espérance de l’homme sécularisé se voit aujourd’hui surtout dans la recrudescence du suicide, de l’avortement, des drogues, de l’euthanasie, de la violence domestique et sociale et dans les autres manifestations du désespoir et du désarroi spirituel.*

Cependant toute œuvre de prière et de solidarité sociale avec les défavorisés est une source d’espérance, d’humanisation et de sanctification.

II. La Conférence des Eglises Européennes - appel à un témoignage et à un service commun de l'espérance évangélique

A l'anniversaire de 50 ans depuis la constitution de la Conférence des Eglises Européennes (1959-2009), nous constatons que cette organisation a cherché en permanence à souligner l'importance de l'espérance en Christ pour la vie des Eglises de notre continent. L'espérance en un monde plus équitable et pacifique, inspirée par la foi en Dieu, fut le liant par lequel la Conférence des Eglises Européennes a encouragé les Eglises d'Europe à une époque où les hommes de ce continent vivaient divisés en blocs idéologiques et militaires antagonistes et hostiles. Aujourd'hui, la Conférence des Eglises Européennes regarde vers l'avenir avec la confiance que l'espérance en Jésus Christ inspirera les Eglises d'Europe, par la grâce du Saint Esprit et l'amour infini du Père, à poursuivre leur œuvre commune au service des hommes.

Bien des questions auxquelles les Eglises d'Europe se voient confrontées aujourd'hui sont encore concentrées dans le processus complexe d'intégration européenne. Mais l'intégration européenne considérée seulement du point de vue économique, juridique, financier ou stratégique et militaire n'est pas suffisante. Si l'on ne s'en tient qu'à cela, bien des aspects de l'identité et de la capacité de dialogue des Eglises restent inutilisés, tombent dans l'oubli ou sont dédaignés. En cette situation, quand on parle d'une intégration européenne authentique et réelle, les facteurs spirituels et culturels deviennent très importants. Le facteur spirituel et notamment celui religieux, car la religion est la dimension la plus profonde de la spiritualité humaine, ne saurait donc être ignoré. Nous exprimons notre satisfaction que, ces dernières années, les Institutions européennes ont témoigné un intérêt croissant à l'égard de la dimension culturelle de l'intégration européenne en général, de même qu'à

l'égard du dialogue avec les Eglises d'Europe. Au cours de la IIIe Assemblée Œcuménique Européenne, accueillie en Roumanie, à Sibiu, en septembre 2007, par l'Eglise Orthodoxe Roumaine et les autres Eglises de Roumanie, furent mises en évidence plusieurs possibilités de coopération entre les Eglises et les Institutions européennes en vue de l'édification sur notre continent d'un monde plus équitable et plus sûr.

Le monde entier est préoccupé aujourd'hui par la crise économique qu'il traverse et à l'égard de laquelle les Eglises ne peuvent pas rester indifférentes. Mais cette crise économique, qui implique aussi une crise spirituelle, celle de la cupidité, peut être convertie en une chance au progrès, même si cela comporte toute une série de problèmes sociaux que les Eglises ne peuvent pas éviter. L'Évangile nous apprend que Jésus Christ a une préférence pour les pauvres, pour les souffrants, pour ceux qui ne peuvent se débrouiller tout seuls, et l'Eglise, Corps mystique du Christ, ne saurait pas avoir une autre attitude. Alors, dans ce contexte de crise économique, la coopération des Eglises de l'Est de l'Europe avec celles de l'Ouest doit être missionnaire, capable d'apporter des espérances, préparées par des observations critiques, par un changement d'attitude, une reconsidération de la relation entre spirituel et matériel, entre l'accumulation des richesses et la solidarité avec les pauvres.

Dans le contexte européen actuel, marqué par cette profonde crise spirituelle, il y a aussi une tension entre tradition et modernité, une perte des valeurs chrétiennes traditionnelles, une douloureuse instabilité de la famille, un conflit entre les générations et beaucoup d'agnosticisme, d'individualisme, doublé de sectarisme, de prosélytisme et de fondamentalisme religieux.

Il y a donc une crise spirituelle, car le sécularisme (en tant qu'attitude à l'égard de l'édification de la société et de l'existence personnelle sans

référence aux valeurs transcendantes éternelles, comme si Dieu n'existait pas) ne solutionne pas le problème de l'existence personnelle et sociale. Le sécularisme laisse un vide qui, s'il n'est pas comblé par le christianisme authentique, est de plus en plus rempli par une religiosité diffuse et syncrétiste, ou radicale et violente, comme réaction à l'indifférence nihiliste de l'homme sécularisé.

Nous constatons qu'à cause du déplacement massif des gens d'une région à l'autre, à cause de la migration, phénomène si complexe dans l'Europe de nos jours, dont la cause est la quête permanente des hommes après une vie meilleure, sur la carte religieuse de l'Europe sont intervenus des changements radicaux. Dans ce contexte d'une grande complexité, qui constitue, certes, une permanente nouveauté et un grand défi pour les Eglises, nous ne pouvons pas être nostalgiques en essayant de restaurer une Europe chrétienne médiévale. Puisqu'il s'agit d'une réalité nouvelle qui suppose de nouveaux défis, les Eglises doivent trouver ensemble des solutions nouvelles à des problèmes nouveaux. Nous devons nous habituer davantage au pluralisme religieux, au respect d'autrui, sans tomber pourtant dans un relativisme doctrinaire ou moral. Mais comment préserver notre propre identité quand tout change autour de nous? Ce n'est, certes, qu'en cultivant et enrichissant notre relation avec Jésus Christ, *Qui est le même hier et aujourd'hui et le sera pour l'éternité* (cf. Hé 13, 8), dans Son Eglise, Son Corps mystique.

En général, la société européenne actuelle – souvent, plutôt indifférente que non-croyante – a besoin de l'Eglise, car elle a besoin de guérison et de communion spirituelle. Elle a besoin de guérison justement *parce qu'elle identifie la liberté de la personne à l'individualisme égoïste et à la possession des biens limités et périssables*. Or, l'existence humaine ne peut pas s'édifier de manière durable et constante sur le vide spirituel de l'oubli de

Dieu et de la vocation céleste ou transcendante de la personne humaine. En l'absence de la perspective spirituelle ou métaphysique, la vie humaine se réduit rapidement à la «mathématique », à savoir à un nombre d'individus robotisés et des quantités de produits finis pour des buts bien définis, le tout vivant dans un monde clos se suffisant à soi-même.

D'autre part, la vie chrétienne authentique ne se contente pas seulement de la conviction que Dieu existe quelque part aux cieux. Elle se réalise en goûtant, en ayant l'expérience vivante de la présence du Christ en ceux qui L'aiment, Lui, Son Evangile et Son Eglise. Rappelons-nous que l'Evangile selon Matthieu s'achève par les paroles que le Christ Sauveur a prononcées avant Son ascension dans la gloire céleste: *“Et Moi, Je suis avec vous tous les jours jusqu'à la fin des temps”* (Mt 28, 20).

Confiants en cette promesse, mettons notre espérance en Lui, Qui nous éclairera par Son Esprit Saint pour que nous sentions l'amour de Dieu le Père et annonçons au monde l'Evangile de l'amour de Dieu pour l'humanité toute entière, pour tous les peuples et pour toutes les personnes humaines.

† D A N I E L

Patriarche de Roumanie